

UCHWAŁA NR 40/846/11
ZARZĄDU WOJEWÓDZTWA LUBUSKIEGO
z dnia 15 listopada ..... 2011 r.

zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia Wytycznych Instytucji Zarządzającej LRPO w sprawie kwalifikowalności wydatków w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013

Na podstawie art. 41 ust. 1 i ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590, z późn. zm.) oraz art. 25 pkt 1, art. 26 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2009 r., Nr 84, poz. 712, z późn. zm.) oraz art. 56 ust. 4 Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. U. L 210 z późn. zm. z dnia 31 lipca 2006 r.) uchwała się co następuje:

§ 1. Wytyczne Instytucji Zarządzającej LRPO w sprawie kwalifikowalności wydatków w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013, stanowiące Załącznik nr 1 do uchwały nr 95/574/2008 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 4 marca 2008 roku w sprawie przyjęcia Wytycznych Instytucji Zarządzającej LRPO w sprawie kwalifikowalności wydatków w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007 – 2013, zmienionej uchwałą Nr 116/699/2008 z dnia 23 czerwca 2008 roku, uchwałą Nr 122/729/08 z dnia 23 lipca 2008 roku, uchwałą Nr 153/1001/08 z dnia 16 grudnia 2008 roku, uchwałą Nr 250/2059/10 z dnia 18 maja 2010 roku oraz uchwałą Nr 286/2552/10 z dnia 16 listopada 2010 roku otrzymują brzmienie jak w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Marszałkowi Województwa Lubuskiego.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

MARSZAŁEK WOJEWÓDZTWA

Elżbieta Polak

Strzedzam zgodność oryginału uchwały z tekstem
DIREKTORA DEPARTAMENTU

Paweł Stugocki

Załącznik

do Uchwały nr *40/846/11*

Zarządu Województwa Lubuskiego

z dnia *15 listopada* 2011 roku

Wytyczne Instytucji Zarządzającej LRPO w sprawie kwalifikowalności wydatków w ramach Lubuskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2007-2013¹

Wersja 8.00

Instytucja Zarządzająca Lubuskim Regionalnym Programem Operacyjnym

Zielona Góra, Listopad 2011 r.

---

¹ Dotyczy wydatków ponoszonych w ramach Priorytetów 1-5 LRPO 2007-2013

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Lubuskie
Warte zachodu

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

SŁOWNICZEK POJĘĆ I SKRÓTÓW	3
PODSTAWA PRAWNA	5
CZEŚĆ PIERWSZA	7
OGÓLNE ZASADY KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKÓW	7
1. Pojęcie kwalifikowalności wydatku	7
2. Warunki uznania wydatku za kwalifikowalny	7
3. Podmiot ponoszący wydatki.....	8
4. Formy poniesienia wydatku	8
5. Dokumentowanie wydatku.....	8
6. Termin poniesienia wydatku	9
7. Podwójne finansowanie.....	10
8. Cross-financing	11
9. Projekt generujący dochód	11
10. Wkład niepieniężny	12
CZEŚĆ DRUGA	13
WARUNKI UZNANIA ZA KWALIFIKOWALNE POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW WYDATKÓW	13
1. Wydatki na przygotowanie projektu	13
2. Nabycie nieruchomości	13
3. Zakup środków trwałych	14
4. Instalacja środków trwałych.....	15
5. Zakup wartości niematerialnych lub prawnych.....	15
6. Leasing i inne techniki finansowania nie powodujące natychmiastowego przeniesienia prawa własności	15
7. Roboty budowlane.....	17
8. Wydatki na instrumenty inżynierii finansowej.....	18
9. Podatek VAT.....	18
10. Wydatki na usługi finansowe	19
11. Wydatki związane z zarządzaniem projektem lub jego obsługą	19
12. Wydatki na informację i promocję	19
CZEŚĆ TRZECIA.....	21
WYDATKI NIEKWALIFIKOWALNE	21

SŁOWNICZEK POJĘĆ I SKRÓTÓW

Użyte w niniejszych Wytycznych określenia oznaczają:

- **Beneficjent** – wnioskodawca, z którym IZ podpisała umowę o udzielenie wsparcia na realizację projektu. Zgodnie z Rozporządzeniem Rady (WE) nr 1083/2006 z dn. 11 lipca 2006 r. art. 2, p. 4. Beneficjent – podmiot gospodarczy, podmiot lub przedsiębiorstwo publiczne lub prywatne, odpowiedzialne za inicjowanie lub inicjujące i realizujące operacje;
- **cross-financing** - zasada elastycznego finansowania, która ma na celu ułatwienie wdrażania jednofunduszowych programów operacyjnych. Zapewnia ona możliwość finansowania w ramach zakresów interwencji EFRR i EFS komplementarnych działań wchodzących odpowiednio w zakres drugiego funduszu;
- **kompensata** - potrącenie własnej wierzytelności z wierzytelności drugiej strony, pod warunkiem, że przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku;
- **kwota zatrzymana** – jest to kwota potrącona z wypłaty należności, która stanowi zabezpieczenie prawidłowego wykonania umowy;
- **leasing finansowy** - zgodnie z MSSF, to taka umowa, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przeniesione są na Beneficjenta współfinansowanego projektu. Oznacza to, że umowa leasingu skutkuje czasowym przekazaniem w użytkowanie określonego dobra, przy czym umowa leasingu zawiera „opcję nabycia” lub też przewiduje „minimalny okres leasingowy odpowiadający okresowi użytkowania” aktywów, będących przedmiotem leasingu;
- **leasing operacyjny** - zgodnie z MSSF, to taka umowa, w ramach której ryzyko oraz pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu nie są zasadniczo w całości przeniesione na Beneficjenta współfinansowanego projektu. Oznacza to, że umowa leasingu skutkuje czasowym przekazaniem w użytkowanie określonego dobra, przy czym czas ten może być krótszy niż okres gospodarczej używalności przedmiotu leasingu;
- **nieruchomość niezabudowana** – część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), z wyłączeniem budynków, budowli, obiektów małej architektury oraz tymczasowych obiektów budowlanych;
- **nieruchomość zabudowana** - część powierzchni ziemskiej stanowiąca odrębny przedmiot własności (grunty), wraz z budynkami, budowlami, obiektami małej architektury trwale związanymi z gruntem;
- **partnerstwo/konsorcjum** - grupa podmiotów utworzona w celu wspólnej realizacji projektu w drodze umowy między tymi podmiotami;

- **projekt** - przedsięwzięcie realizowane w ramach programu operacyjnego na podstawie umowy/porozumienia o dofinansowanie, zawieranej pomiędzy Beneficjentem a Instytucją Zarządzającą, Instytucją Pośredniczącą lub Instytucją Wdrażającą;
- **projekt generujący dochód:**
  1. jakakolwiek operacja obejmująca inwestycję w infrastrukturę, korzystanie z której podlega opłatom ponoszonym bezpośrednio przez korzystających,
  2. jakakolwiek operacja pociągająca za sobą sprzedaż gruntów lub budynków lub dzierżawę gruntów lub najem budynków,
  3. jakiegokolwiek inne odpłatne świadczenie usług;
- **środek trwały na stałe zainstalowany w projekcie** – środek trwały, którego użycie do innych zadań niż te założone w projekcie, grozi niezrealizowaniem celu projektu;
- **umowa/porozumienie o dofinansowanie** – umowa/porozumienie zawarta z Beneficjentem, na podstawie której Beneficjent realizuje projekt współfinansowany w ramach LRPO;
- **wydatek kwalifikowalny** – wydatek lub koszt poniesiony przez Beneficjenta w związku z realizacją projektu w ramach LRPO, zgodnie z zasadami obowiązującymi w niniejszych Wytycznych, który kwalifikuje się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację LRPO w trybie określonym w umowie/porozumieniu o dofinansowanie projektu;
- **wydatek niekwalifikowalny** – wydatek lub koszt niekwalifikujący się do refundacji ze środków przeznaczonych na realizację LRPO;
- **wylączenie blokowe (wylączenie grupowe)** - pomoc publiczna, inna niż pomoc de minimis, której nie dotyczy obowiązek notyfikacji.

Skróty użyte w niniejszych Wytycznych:

EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

EFS – Europejski Fundusz Społeczny

IP II – Instytucja Pośrednicząca II stopnia

IZ – Instytucja Zarządzająca

KE – Komisja Europejska

LRPO – Lubuski Regionalny Program Operacyjny

MSSF – Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej

UE – Unia Europejska

WE – Wspólnota Europejska

Wytyczne – Wytyczne w zakresie kwalifikowalności wydatków w ramach LRPO

PODSTAWA PRAWNA

Kwalifikowalność wydatków w ramach LRPO regulują następujące dokumenty:

a) akty prawne;

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE z 31 lipca 2006 r. L 210 z późn. zm.) zwane dalej Rozporządzeniem 1083/2006;
- Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE. z dnia 27 grudnia 2006 r. L 371/1);
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady nr 1080/2006 z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE z 31 lipca 2006 r., L 210/1) zwane dalej Rozporządzeniem 1080/2006;
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2009 r. Nr 84, poz. 712 z późn. zm.) zwana dalej Ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju;
- Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo Zamówień Publicznych (Dz. U. z 2010 r. Nr 113, poz. 759, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2009 r. Nr 152 poz. 1223, z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054, z późn. zm.), zwana dalej Ustawą o VAT;
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2009 r. Nr 157, poz. 1240 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, (Dz. U. z 2010 r. nr 220, poz. 1447 z późn. zm)

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 04 kwietnia 2011 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o podatku od towarów i usług (Dz. U. z 2011 r. Nr 73 poz. 392 z późn. zm.);
- Krajowe wytyczne dotyczące kwalifikowania wydatków w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007-2013. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 20 kwietnia 2010 r.;
- Wytyczne w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód. Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia 15 stycznia 2009 r.;
- Akty prawne regulujące zasady udzielania pomocy publicznej;

b) inne:

- Lubuski Regionalny Program Operacyjny na lata 2007-2013;
- Uszczegółowienie LRPO 2007-2013;
- Niniejsze Wytyczne.

Uwaga

Instytucja Zarządzająca LRPO w oparciu o powyższe dokumenty ustanowiła w niniejszych Wytycznych wykaz wydatków kwalifikowalnych dla projektów współfinansowanych w ramach LRPO.

Należy podkreślić, iż Instytucje Zarządzające Regionalnymi Programami Operacyjnymi posiadają kompetencje do ograniczania katalogu wydatków kwalifikowalnych w stosunku do Krajowych wytycznych i w związku z powyższym, IZ LRPO opracowała własny katalog wydatków kwalifikowalnych.

Niniejsze Wytyczne nie obowiązują dla projektów systemowych, które są realizowane w oparciu o Wytyczne Krajowe.

CZEŚĆ PIERWSZA

OGÓLNE ZASADY KWALIFIKOWALNOŚCI WYDATKÓW

1. Pojęcie kwalifikowalności wydatku

- 1.1. Wydatek kwalifikowalny to wydatek spełniający warunki umożliwiające jego całkowite lub częściowe pokrycie środkami przeznaczonymi na realizację programu operacyjnego, pochodzącymi z budżetu Unii Europejskiej lub z publicznych źródeł krajowych;
- 1.2. Wydatek będzie uznany za kwalifikowalny, jeżeli spełnia wszystkie dotyczące go warunki określone w niniejszych Wytycznych, a w przypadku gdy pokrycie wydatku stanowi pomoc publiczną w rozumieniu art. 87 ust. 1 Traktatu Wspólnoty Europejskiej (lub *pomoc de minimis*), wydatek będzie uznany za kwalifikowalny, jeśli spełnia równocześnie:
  - a) wszystkie dotyczące go warunki określone w niniejszych Wytycznych,
  - b) wszystkie dotyczące go warunki określone w programie pomocowym, tj. w akcie prawa polskiego stanowiącym podstawę prawną udzielenia pomocy publicznej.

2. Warunki uznania wydatku za kwalifikowalny

Wydatek może zostać uznany za kwalifikowalny, jeżeli spełnia łącznie niżej wymienione warunki:

- 2.1. Wydatek jest niezbędny do realizacji projektu;
- 2.2. Wydatek jest dokonany zgodnie z umową/porozumieniem o dofinansowanie projektu;
- 2.3. Wydatek jest zgodny z kategoriami wydatków określonymi we wniosku;
- 2.4. Wydatek jest dokonany zgodnie z obowiązującym prawem wspólnotowym, krajowym oraz dokumentami programowymi;
- 2.5. Wydatek jest właściwie udokumentowany, na zasadach określonych w pkt 5;
- 2.6. Wydatek nie został podwójnie sfinansowany, zgodnie z zasadami określonymi w pkt 7;
- 2.7. Wydatek jest dokonany w sposób racjonalny i zgodny z ustawą Prawo zamówień publicznych;
- 2.8. Jeśli wydatek nie był realizowany w trybie ustawy Prawo zamówień publicznych, to ciężar udowodnienia zachowania zasad racjonalności, przejrzystości, jawności

i ochrony uczciwej konkurencji oraz równości szans wykonawców na rynku ofert spoczywa na podmiocie ponoszącym wydatek.

3. Podmiot ponoszący wydatki

- 3.1. Podmiot, z którym IZ zawarła umowę/porozumienie o dofinansowanie, staje się Beneficjentem, a do współfinansowania kwalifikują się wydatki, które zostały faktycznie przez niego poniesione;
- 3.2. Wyjątek stanowią projekty realizowane przez partnerstwa, w przypadku których wydatki mogą być ponoszone przez wszystkich partnerów.

4. Formy poniesienia wydatku

- 4.1. Wydatek poniesiony w znaczeniu kasowym tj. rozchód środków pieniężnych z kasy lub rachunku bankowego Beneficjenta;
- 4.2. Kompensata;
- 4.3. Faktyczne wniesienie wkładu niepieniężnego, na zasadach określonych w Części Pierwszej pkt 10 oraz w Części Drugiej pkt 2;
- 4.4. Kwota zatrzymana, na zasadach określonych w pkt 6.7 lit. e.

5. Dokumentowanie wydatku

- 5.1. Wydatki kwalifikowalne, dokonywane w ramach realizacji projektu, muszą być oparte na prawnie wiążących umowach, porozumieniach lub innych dokumentach;
- 5.2. Dowodem poniesienia wydatku jest zapłacona faktura/inny dokument księgowy o równoważnej wartości dowodowej wraz z dowodami zapłaty oraz potwierdzeniem dokonania płatności na rzecz dostawcy w formie wyciągu z rachunku bankowego. W przypadku płatności gotówkowej, dowodem jest faktura/inny dokument o równoważnej wartości dowodowej, z adnotacją „zapłacono gotówką”, opatrzona podpisem upoważnionej osoby oraz raport kasowy lub inny dokument potwierdzający płatność gotówkową;
- 5.3. Za dokument o równoważnej wartości dowodowej uznaje się dowód przedstawiony przez Beneficjenta potwierdzający prawdziwy i rzetelny obraz transakcji finansowych faktycznie wykonanych i zgodnych z ustawą o rachunkowości.

6. Termin poniesienia wydatku

- 6.1. W ramach LRPO na lata 2007-2013 kwalifikowalne są wydatki poniesione nie wcześniej niż 1 stycznia 2007 r. oraz nie później niż 31 marca 2015 r.;
- 6.2. Termin poniesienia wydatków kwalifikowalnych w ramach danego projektu określa umowa/porozumienie o dofinansowanie. Termin ten nie może wykraczać poza daty graniczne określone w pkt 6.1;
- 6.3. W ramach LRPO istnieje możliwość finansowania projektów częściowo lub całkowicie zrealizowanych w momencie przyznawania dofinansowania. Warunkiem jest aby wydatki poniesione były w okresie kwalifikowalności;
- 6.4. IZ może wprowadzić warunek uzależniający kwalifikowalność wydatków np. od dnia złożenia wniosku o dofinansowanie projektu lub podpisania umowy/porozumienia o dofinansowanie. Warunek taki może dotyczyć wszystkich wydatków ponoszonych przez Beneficjenta lub np. wyłącznie wydatków poniesionych w związku z przygotowaniem projektu;
- 6.5. W przypadku projektów, których rzeczowa realizacja inwestycji rozpoczęła się przed okresem kwalifikowalności tj. 01.01.2007 r. koszty mogą zostać uznane za kwalifikowalne, jeżeli wydatek został faktycznie poniesiony po 01.01.2007 r. Oznacza to, że datą poniesienia wydatków kwalifikujących się do otrzymania pomocy jest data przekazania środków na rzecz wykonawcy (zapłata);
- 6.6. W przypadku projektu lub grupy projektów objętych zasadami pomocy publicznej w rozumieniu Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską (art. 87) mogą obowiązywać bardziej restrykcyjne zasady dotyczące okresu kwalifikowania wydatków wynikające z programu pomocy publicznej.
- 6.7. Za datę poniesienia wydatku przyjmuje się:
  - a) w przypadku wydatków pieniężnych:
    - dokonanych przelewem lub obciążeniową kartą płatniczą – datę transakcji skutkującej obciążeniem rachunku bankowego podmiotu ponoszącego wydatek,
    - dokonanych kartą kredytową lub podobnym instrumentem płatniczym o odroczonej płatności – datę transakcji skutkującej obciążeniem rachunku karty kredytowej lub podobnego instrumentu,
    - opłaconych gotówką - datę faktycznego dokonania płatności,
  - b) w przypadku poręczenia – datę wejścia w życie umowy o udzieleniu poręczenia,
  - c) w przypadku wkładu rzeczowego – datę faktycznego wniesienia wkładu,
  - d) w przypadku kompensaty – datę uznania kompensaty przez drugą stronę,

- e) w przypadku kwoty zatrzymanej – datę dokonania płatności zatrzymanej części, ustaloną zgodnie z lit. a;
- w przypadku, gdy umowa między Beneficjentem a dostawcą/wykonawcą przewiduje ustanowienie zabezpieczenia w formie tzw. kwoty zatrzymanej, aby wydatek stanowiący zwrot kwoty zatrzymanej na rzecz wykonawcy mógł zostać uznany za wydatek kwalifikowalny, termin realizacji projektu powinien zostać tak określony, aby w okresie kwalifikowania wydatków dla projektu uwzględniony był okres gwarancyjny, po upływie którego następuje zwrot kwoty zatrzymanej;
  - w celu przyspieszenia terminu zwrotu kwoty zatrzymanej Beneficjent może m.in. posłużyć się gwarancją instytucji finansowej. W takim przypadku dostawca/wykonawca uzyskuje zwrot kwoty zatrzymanej w zamian za przedstawienie gwarancji instytucji finansowej na tę kwotę.

7. Podwójne finansowanie

- 7.1. Podwójne finansowanie oznacza niedozwolone zrefundowanie całkowite lub częściowe danego wydatku dwa razy ze środków wspólnotowych i dotacji krajowych;
- 7.2. Podwójnym finansowaniem jest w szczególności:
- a) zrefundowanie tego samego wydatku z dwóch różnych projektów współfinansowanych ze środków publicznych – wspólnotowych i/lub krajowych,
  - b) nabycie lub wniesienie w formie wkładu niepieniężnego do projektu środka trwałego lub innych aktywów, których zakup był współfinansowany w ciągu ostatnich 7 lat poprzedzających datę zakupu danego środka trwałego lub aktywa ze środków publicznych,
  - c) zrefundowanie kosztów podatku VAT ze środków funduszy strukturalnych lub Funduszu Spójności, a następnie odzyskanie tego podatku ze środków budżetu państwa w oparciu o ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (Dz. U. Nr 54, poz. 535, ze. zm.),
  - d) zrefundowanie ze środków wspólnotowych i dotacji krajowych wydatku poniesionego przez leasingodawcę na zakup dobra leasingowanego, a następnie zrefundowanie rat opłacanych przez leasingobiorcę.

8. Cross-financing

8.1. LRPO na lata 2007-2013 jest współfinansowany z EFRR.

W ramach LRPO, gdy wymaga tego realizacja projektu, dopuszcza się możliwość poszerzenia katalogu wydatków współfinansowanych z EFRR o wydatki kwalifikowalne w ramach EFS. Wartość tego rodzaju wydatków nie może stanowić więcej niż 10% kosztów kwalifikowalnych.

9. Projekt generujący dochód

9.1. Wydatki kwalifikowalne poniesione w związku z realizacją projektu generującego dochód nie mogą przekroczyć bieżącej wartości kosztu inwestycji pomniejszonej o bieżącą wartość dochodu netto z inwestycji w okresie odniesienia dla:

- a) inwestycji w infrastrukturę,
- b) innych projektów, w przypadku gdy możliwe jest obiektywne oszacowanie dochodu z wyprzedzeniem;

9.2. Kalkulacja oczekiwanego dochodu netto dokonywana jest w studium wykonalności lub biznes planie przed złożeniem wniosku o dofinansowanie projektu;

9.3. Metodologia obliczania i przedstawiania w projekcie generowanego dochodu, a także sposobu jego monitorowania określona jest w „Wytycznych w zakresie wybranych zagadnień związanych z przygotowaniem projektów inwestycyjnych, w tym projektów generujących dochód”, wydanych przez Ministra Rozwoju Regionalnego z dn. 19 września 2007 r.;

9.4. W przypadku, gdy nie ma możliwości obiektywnego oszacowania dochodu z wyprzedzeniem, dochód wygenerowany w okresie pięciu lat od zakończenia projektu jest odliczany od wydatków zadeklarowanych KE (art. 55, ust. 3 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006);

9.5. W przypadku, gdy w trakcie realizacji projektu wystąpią incydentalne dochody, które nie zostały przewidziane w analizie finansowej dla projektu:

- a) w przypadku, gdy wydatki związane z wygenerowanymi dochodami stanowią wydatki kwalifikowalne w ramach projektu, uzyskany dochód pomniejsza wydatki kwalifikowalne w ramach projektu, przy czym przez wydatki związane z wygenerowanymi przychodami należy rozumieć tylko dodatkowe wydatki związane z uzyskaniem przychodów, które nie zostały uwzględnione w ramach kosztów projektu,

- b) w przypadku, gdy wydatki związane z wygenerowanymi dochodami nie stanowią wydatków kwalifikowanych w ramach projektu, uzyskany dochód nie pomniejsza wydatków kwalifikowanych w ramach projektu;
- 9.6. W przypadku, gdy nie wszystkie koszty inwestycji kwalifikują się do współfinansowania, w ramach LRPO dochód zostaje przyporządkowany proporcjonalnie do kwalifikowanych i niekwalifikowanych części kosztu inwestycji;
- 9.7. Powyższych zasad nie stosuje się do projektów podlegających zasadom dotyczącym pomocy publicznej w rozumieniu art. 87 Traktatu ustanawiającego WE;
- 9.8. Kary umowne naliczone wykonawcom prac w ramach realizowanego projektu przez Beneficjenta nie stanowią dochodu w rozumieniu art. 55 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 jednakże pomniejszają wartość wydatków kwalifikowalnych przedstawionych we wnioskach o płatność.

10. Wkład niepieniężny

- 10.1. Wkład niepieniężny wniesiony na rzecz projektu przez Beneficjenta publicznego lub prywatnego w postaci dóbr stanowi wydatek kwalifikowalny, z zastrzeżeniem następujących warunków:
  - a) wkład niepieniężny polega na wniesieniu nieruchomości,
  - b) wartość wkładu niepieniężnego musi zostać w niezależny i rzetelny sposób wyceniona oraz jeżeli zaistnieje taka konieczność – zweryfikowana,
  - c) dodatkowo zastosowanie mają zasady określone w Części Drugiej pkt 2 niniejszych Wytycznych, z wyłączeniem pkt 2, ppkt 2.1, lit.a,
  - d) w przypadku wniesienia przez Beneficjenta wkładu niepieniężnego do projektu, współfinansowanie ze środków programu operacyjnego nie może przekroczyć wartości całkowitych wydatków kwalifikowanych pomniejszonych o wartość tego wkładu niepieniężnego.

CZEŚĆ DRUGA

WARUNKI UZNANIA ZA KWALIFIKOWALNE POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW WYDATKÓW

1. Wydatki na przygotowanie projektu

- 1.1. Wydatki na zakup usług dotyczących opracowania dokumentacji związanej z przygotowaniem projektu mogą zostać uznane za kwalifikowalne, jeśli dokumentacja taka jest wymagana przez prawo krajowe bądź wspólnotowe albo przez Instytucję Zarządzającą. Dotyczy to w szczególności wydatków na opracowanie:
  - a) studium wykonalności,
  - b) oceny oddziaływania na środowisko,
  - c) dokumentacji technicznej,
  - d) analiz i ekspertyz, prac studialnych i badań,
  - e) przygotowanie dokumentacji przetargowej, koszty przygotowania przetargu, w tym publikacje ogłoszeń przetargowych;
- 1.2. Warunkiem uznania wydatków określonych w pkt 1.1. za kwalifikowalne jest wskazanie tych wydatków w umowie/porozumieniu o dofinansowanie projektu;
- 1.3. Postanowienia z pkt 1.1 – 1.2 stosuje się odpowiednio w przypadku dokonywania zmian w projekcie.

2. Nabycie nieruchomości

- 2.1. Warunki ogólne:
  - a) wyłącznie cena nabycia stanowi koszt kwalifikowalny,
  - b) koszt zakupu nie przekracza wartości rynkowej, a jego wartość potwierdzona jest operatem szacunkowym sporządzonym przez uprawnionego rzeczoznawcę w rozumieniu ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2004 r. Nr 261, poz. 2603, ze. zm.) wraz z przepisami wykonawczymi,
  - c) nieruchomość wykorzystywana jest tylko do celów realizacji projektu, zgodnie z przeznaczeniem określonym w umowie/porozumieniu o dofinansowaniu projektu,

- d) nabycie nieruchomości zostało wskazane w umowie/porozumieniu o dofinansowanie projektu,
- e) jeżeli tylko część nabywanej nieruchomości jest niezbędna na cele realizacji projektu, to za wydatek kwalifikowalny uznaje się odpowiednią część ceny nabycia nieruchomości,
- f) opłata za wyłączenie gruntu z produkcji rolnej lub leśnej może być uznana za wydatek kwalifikowalny w takim zakresie, w jakim wyłączenie jest niezbędne dla realizacji projektu.

2.2. Warunki dodatkowe:

- a) wydatek poniesiony na zakup nieruchomości niezabudowanej (gruntu) jest kwalifikowalny tylko do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu (w przypadku projektów współfinansowanych ze środków EFRR za zgodą IZ LRPO dopuszczalny jest wyższy udział procentowy w projektach związanych z ochroną środowiska naturalnego),
- b) wydatek poniesiony na zakup nieruchomości zabudowanej, stanowiący jeden z kilku, integralnych etapów realizacji projektu może być uznany za kwalifikujący się do refundacji. Celem projektu nie może być tylko zakup nieruchomości. Nieruchomość ta ma służyć realizacji zadań związanych z projektem,
- c) wydatek poniesiony na zakup nieruchomości zabudowanej z zamiarem wyburzenia stojących na niej budynków jest kwalifikowalny tylko do wysokości 10% całkowitych kosztów kwalifikowalnych projektu, przy czym cena nabycia samego budynku nie jest kosztem kwalifikowalnym, natomiast koszt jego wyburzenia stanowi koszt kwalifikowalny.

3. Zakup środków trwałych

3.1. Wydatek na zakup środka trwałego kwalifikuje się do współfinansowania w ramach LRPO pod następującymi warunkami:

- a) środek trwały będzie na stałe zainstalowany w projekcie,
- b) środek ten będzie włączony w rejestr środków trwałych Beneficjenta,
- c) wydatek ten będzie traktowany jako wydatek inwestycyjny zgodnie z zasadami rachunkowości;

3.2. Wydatek na zakup używanego środka trwałego, może być uznany za kwalifikowalny, pod następującymi warunkami:

- a) środek trwały nie był współfinansowany ze środków wspólnotowych ani z dotacji krajowych w okresie 7 lat poprzedzających datę dokonania zakupu

- danego środka trwałego przez Beneficjenta (dokumentem poświadczającym ten fakt może być oświadczenie sprzedawcy/dostawcy),
- b) cena środka trwałego nie przekracza wartości rynkowej, określonej na dzień zakupu i jest niższa od ceny nowego środka trwałego (jeżeli cena nabycia używanego środka trwałego będzie wyższa, niż jego wartość rynkowa ustalona przez niezależnego rzeczoznawcę, różnica między ceną nabycia, a wartością rynkową stanowi wydatek niekwalifikowalny). Obowiązek powołania niezależnego rzeczoznawcy spoczywa na Beneficjencie.
  - c) środek trwały posiada właściwości techniczne niezbędne do realizacji przedsięwzięcia objętego dofinansowaniem oraz spełnia obowiązujące normy i standardy,
- 3.3. Wydatek na zakup materiałów i/lub usług niezbędnych do wytworzenia środka trwałego kwalifikuje się do współfinansowania w ramach LRPO.

4. Instalacja środków trwałych

- 4.1. Wydatek na instalację środka trwałego może być uznany za wydatek kwalifikowalny, o ile w ramach tego samego projektu kwalifikowalny jest wydatek na nabycie (zakup lub leasing) tego środka trwałego.

5. Zakup wartości niematerialnych lub prawnych

- 5.1. Wydatek na zakup wartości niematerialnej lub prawnej może zostać uznany za wydatek kwalifikowalny, jeśli wartość ta:
- a) zostanie nabyta od strony trzeciej na warunkach rynkowych,
  - b) zostanie ujęta w aktywach nabywcy,
  - c) będzie wykorzystywana wyłącznie przez nabywcę.

6. Leasing i inne techniki finansowania nie powodujące natychmiastowego przeniesienia prawa własności

- 6.1. Do współfinansowania kwalifikują się wydatki poniesione w związku z technikami finansowania, które nie powodują natychmiastowego przeniesienia prawa własności do danego dobra na Beneficjenta (podmiot użytkujący), w tym w szczególności wydatki poniesione w związku z zastosowaniem leasingu lub innych technik finansowania pod warunkiem, że dobro stanie się własnością Beneficjenta najpóźniej w dniu zakończenia realizacji projektu.

Wykup przedmiotu leasingu nie jest obowiązkowy wyłącznie w sytuacji gdy przedmiot leasingu służy tylko jako środek niezbędny w procesie realizacji projektu, np. w projekcie budowy drogi leasing maszyn budowlanych służących do wybudowania drogi. W takiej sytuacji Beneficjent musi zagwarantować, że przedmiot leasingu jest w okresie realizacji projektu wykorzystywany wyłącznie do realizacji zadań związanych z projektem;

6.2. Warunki współfinansowania leasingu:

a) do współfinansowania kwalifikują się następujące typy leasingu:

- leasing finansowy,
- leasing operacyjny,

b) w przypadku zastosowania leasingu, refundacja kosztów faktycznie poniesionych może zostać skierowana wyłącznie na rzecz leasingobiorcy (podmiot leasingujący dane dobro/ Beneficjenta),

c) kosztem kwalifikowalnym do współfinansowania jest część raty leasingowej związanej ze spłatą kapitału dobra leasingowanego przez Beneficjenta,

d) dowodem faktycznego poniesienia wydatku w przypadku refundacji na rzecz Beneficjenta jest dokument potwierdzający opłacenie raty leasingowej,

e) maksymalna kwota wydatków kwalifikowalnych nie może przekroczyć rynkowej wartości aktywa będącego przedmiotem leasingu. Oznacza to, że kwota kwalifikowalna do współfinansowania nie może być wyższa, niż kwota na którą opiewa dowód zakupu wystawiony Leasingodawcy przez dostawcę współfinansowanego aktywa,

f) za okres kwalifikowalności wydatków na współfinansowanie rat leasingowych można uznać jedynie okres realizacji projektu,

g) w przypadku gdy przepisy prawa podatkowego przewidują dla umowy leasingu wystawienie jednej faktury w dniu zawarcia umowy, a refundacja następuje na rzecz Leasingobiorcy, dowodem poniesienia wydatku jest harmonogram spłat rat leasingowych, wraz z informacją o płatnościach i wyciągiem bankowym;

6.3. Warunki współfinansowania innych technik finansowania, nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności mogą zostać uznane za kwalifikowalne pod następującymi warunkami:

a) wydatki związane z zastosowaniem tej techniki finansowania zostaną wskazane we wniosku o dofinansowanie projektu lub dokumentacji stanowiącej załącznik do wniosku/umowy/porozumienia o dofinansowanie projektu,

- b) Beneficjent wykaże, iż zastosowanie tej techniki finansowania w celu pozyskania danego dobra, jest oparte na zasadzie dążenia do uzyskania założonych efektów przy jak najniższej kwocie wydatku;
- 6.4 Okres realizacji projektu z zastosowaniem leasingu i innych technik finansowania nie powodujących natychmiastowego przeniesienia prawa własności może przekroczyć 3 lata. Spłata rat leasingowych w ramach projektu nie może jednak przekroczyć 36 miesięcy.

7. Roboty budowlane

- 7.1. Wydatki na zakup materiałów lub robót budowlanych mogą być uznane za wydatki kwalifikowalne, jeśli tak stanowi umowa/porozumienie o dofinansowanie projektu;
- 7.2. Wydatki na przebudowę urządzeń nie będących własnością Beneficjenta mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli konieczność ich przebudowy wynika z projektu budowlanego;
- 7.3. Wydatki na budowę przyłączy do sieci wodociągowych, kanalizacyjnych, elektroenergetycznych lub gazowych mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli przyłącza będą stanowiły własność Beneficjenta;
- 7.4. Wydatki na opłaty za przyłączenie do sieci mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli tak stanowi umowa/porozumienie o dofinansowanie projektu;
- 7.5. Wydatki na opłaty z tytułu zajęcia pasa drogowego mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli opłaty te są należne podmiotowi innemu, niż Beneficjent;
- 7.6. Wydatki na odtworzenie powierzchni drogi poza pasem prowadzonych robót mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli obowiązek odtworzenia nawierzchni drogi wynika z zezwolenia na zajęcie pasa drogowego;
- 7.7. Wydatki związane z uzyskaniem prawa dostępu do terenu budowy mogą być uznane za kwalifikowalne, jeśli nie jest możliwy swobodny dostęp do terenu budowy z drogi publicznej;
- 7.8. Wydatki na mieszkalnictwo mogą być uznane za kwalifikowalne pod następującymi warunkami:
- a) wydatki muszą zostać poniesione w ramach projektów wpisujących się w zintegrowane plany rozwoju miejskiego (lokalne programy rewitalizacji),
  - b) wydatki ponoszone są wyłącznie na:
    - renowację wspólnych części wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj.:

- odnowę następujących części głównej struktury budynku: dach, fasada, okna i drzwi fasady, klatka schodowa, korytarze wewnętrzne i zewnętrzne, wejście i jego struktury zewnętrzne, windy,
- instalacje techniczne budynku,
- działania w zakresie oszczędności energetycznej,
- przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących, stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych.

8. Wydatki na instrumenty finansowe

- 8.1. W przypadku, gdy projekt polega na dofinansowaniu funduszu, z którego są udzielane pożyczki, za wydatki kwalifikowalne uznaje się kwoty udzielonych pożyczek;
- 8.2. W przypadku, gdy projekt polega na dofinansowaniu funduszu, z którego są udzielane poręczenia, za wydatki kwalifikowalne uznaje się kwotę niezbędną do pokrycia udzielonych gwarancji, określoną przez niezależnego audytora;

9. Podatek VAT

- 9.1. Podatek VAT zapłacony w związku z dokonaniem wydatku kwalifikowalnego jest kwalifikowalny tylko wówczas, gdy został faktycznie poniesiony i w myśl przepisów ustawy z dnia 11 marca 2004 r. o podatkach od towarów i usług nie może zostać odzyskany;
- 9.2. Jeśli podatek VAT zapłacony w związku z dokonaniem wydatku kwalifikowalnego może być częściowo odzyskany, to kwalifikowalna jest ta część podatku VAT, która nie może zostać odzyskana;
- 9.3. Beneficjent zobowiązany jest załączać każdorazowo do wniosku o płatność aktualne oświadczenie, w którym zadeklaruje czy w ramach realizowanego projektu ma możliwość odzyskania podatku VAT, poniesionego w związku z realizacją projektu.

10. Wydatki na usługi finansowe

10.1. Wydatki związane z otwarciem oraz prowadzeniem odrębnego rachunku bankowego lub wyodrębnionego na rzecz projektu subkonta na rachunku bankowym Beneficjenta stanowią koszt kwalifikowalny.

11. Wydatki związane z zarządzaniem projektem lub jego obsługą

11.1. Wydatki na nabycie usługi polegającej na nadzorze inwestorskim prowadzonym zgodnie z zapisami ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. nr 89, poz. 414 ze zm.) stanowią koszt kwalifikowalny, jeżeli zostały ujęte w umowie/porozumieniu o dofinansowanie;

11.2. Wydatki na analizy i ekspertyzy niezbędne do realizacji projektu stanowią koszt kwalifikowalny, jeżeli zostały ujęte w umowie/porozumieniu o dofinansowaniu;

11.3. Wydatki na audyt projektu stanowią koszt kwalifikowalny, jeżeli jest wymagany przepisami prawa lub postanowieniami umowy/porozumienia o dofinansowaniu.

12. Wydatki na informację i promocję

12.1. Koszty poniesione na działania służące informacji i promocji projektu, wymagane przepisami art. 8 Rozporządzenia Komisji (WE) 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonywania Rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE. z dnia 27 grudnia 2006 r. L 371/1), stanowią wydatek kwalifikowalny.

13. Wydatki związane z kosztami zarządzania z zastosowaniem ryczałtu w odniesieniu do funduszy pożyczkowych i poręczeniowych

13.1. Koszty poniesione na zarządzanie funduszem pożyczkowym lub funduszem poręczeniowym zgodnie z zamkniętym katalogiem kosztów określonym w pkt. 13.2;

13.2. IZ LRPO opracowała zamknięty katalog kosztów, które mogą być podstawą ryczałtowego rozliczania kosztów ogólnych wydatkowanych przez fundusze pożyczkowe i poręczeniowe związane z realizacją projektów. Do ww. katalogu zalicza się wydatki na:

- a) administrację i zarządzanie, w tym wynagrodzenia i świadczenia na rzecz pracowników (w tym ZUS płatnika),
- b) usługi telekomunikacyjne, pocztowe, księgowo-prawne i bankowe,
- c) oprogramowanie komputerowe,
- d) ubezpieczenia,
- e) szkolenia i kursy;
- f) wyposażenie biurowe i materiały biurowe,
- g) zatrudnienie personelu administracyjnego,
- h) podróże służbowe,
- i) najem budynku,
- j) czynsz,
- k) podatek VAT przy spełnieniu warunków z pkt. 9 niniejszych wytycznych,
- l) koszty związane z remontem budynku,
- m) koszty związane z eksploatacją budynku (w tym koszty usług i nadzoru związanych z eksploatacją nieruchomości),
- n) opłaty i koszty sądowe,
- o) koszty ogólnego zarządu funduszu,
- p) koszty rady nadzorczej i rady funduszu,
- q) reklamę i promocję,

CZĘŚĆ TRZECIA

WYDATKI NIEKWALIFIKOWALNE

Do współfinansowania nie kwalifikują się następujące kategorie wydatków:

1. Odsetki od zadłużenia lub inne koszty kredytu;
2. Kary i grzywny, a także wydatki poniesione w związku z procesami sądowymi oraz z realizacją ewentualnych postanowień wydanych przez sąd;
3. Podatek VAT, który może zostać odzyskany w oparciu o przepisy krajowe tj. ustawę z dnia 11 marca 2004r. o podatku od towarów i usług;
4. Następujące wydatki związane z operacjami finansowymi:
  - a) koszty prowizji pobieranych w ramach operacji wymiany walut oraz ujemne różnice kursowe ponoszone w ramach wdrażania projektu,
  - b) opłaty pobierane od dokonywanych transakcji finansowych, krajowych lub zagranicznych,
5. Koszty obsługi finansowych instrumentów zabezpieczających umowę/porozumienie o dofinansowaniu;
6. Opłaty ubezpieczeniowe;
7. Wydatki związane z odzyskiwaniem kwot nienależnie wypłaconych;
8. Nabycie aktywów, które były współfinansowane ze środków krajowych lub wspólnotowych w ciągu 7 lat poprzedzających datę ich zakupu przez Beneficjenta;
9. Wkład niepieniężny wniesiony na rzecz projektu przez Beneficjenta publicznego lub prywatnego w postaci usług, urządzeń oraz materiałów (surowców);
10. Następujące wydatki związane z leasingiem:
  - a) koszty związane z umową leasingu, a w szczególności: koszty podatku, marży finansującego, odsetek od refinansowania kosztów, kosztów ogólnych, opłat ubezpieczeniowych;
  - b) odsetki raty leasingowej,
  - c) koszty końcowego wykupu przedmiotu leasingu, w przypadku gdy wykup nie stanowi spłaty kapitału przedmiotu leasingu;
  - d) leasing zwrotny;
11. Amortyzacja środka trwałego oraz wartości niematerialnych i prawnych ;
12. Najem nieruchomości;
13. Kwota odszkodowania z tytułu wywłaszczenia nieruchomości;

14. Koszty związane z nabyciem nieruchomości:

- a) opłaty notarialne,
- b) wydatek na sporządzenie map
- c) wydatek na wycenę rzeczoznawcy,
- d) kwota odszkodowania z tytułu ustanowienia obszaru ograniczonego użytkowania obejmującego nieruchomość,
- e) wydatek na tymczasową dzierżawę nieruchomości w przypadku jej wywłaszczenia,

15. Wydatki związane z zatrudnieniem osób związanych z bezpośrednią realizacją projektu;

16. Następujące wydatki związane z przygotowaniem, zarządzaniem i obsługą projektu:

- a) wydatki poniesione na wypełnienie formularza wniosku o dofinansowanie projektu,
- b) wydatki na przygotowanie biznes planu,
- c) wydatki na opłaty administracyjne związane z uzyskaniem pozwoleń lub zezwoleń niezbędnych do realizacji projektu,
- d) wydatki poniesione na doradztwo prawne, finansowe lub techniczne,
- e) wydatki na zakup środków trwałych służących do zarządzania projektem,
- f) wydatki poniesione na usługi lub zatrudnienie osób do wykonywania zadań w zakresie zarządzania, księgowości, rozliczania oraz monitorowania projektu;

17. Kwota rezerwy zaplanowana na realizację określonej kategorii wydatku.

18. Koszty ogólne, czyli wydatki, poniesione na realizację projektu, które nie mogą zostać bezpośrednio przypisane do konkretnego zadania realizowanego w ramach tego projektu (produktu lub usługi).

Do kategorii kosztów ogólnych należą m.in.:

- opłaty czynszowe, dzierżawne, opłaty za wynajem powierzchni biurowych, energię, ogrzewanie, gaz, wodę, opłaty przesyłowe, odprowadzanie ścieków, itp.
- finansowanie obiektów, pomieszczeń lub elementów ich wyposażenia o charakterze administracyjnym, biurowym, bądź socjalnym i inne koszty administracyjne;
- wyposażenie stanowiska pracy, konserwacja wyposażenia i środków trwałych;
- sprzątanie pomieszczeń (w tym środki do utrzymania czystości pomieszczeń, dezynsekcję, dezynfekcję, deratyzację pomieszczeń);
- ochrona, monitoring;
- usługi pocztowe, kurierskie, telefoniczne, internetowe; usługi kserograficzne;
- koszty materiałów biurowych i artykułów piśmienniczych.

Nie dotyczy funduszy pożyczkowych i poręczeniowych.